

Barne- og familiedepartementet
Kun levert digitalt på regjeringen.no

Deres referanse: 21/3517
Vår referanse: 2021/158
Dato: 01/10/2021

Høring – forslag til forlengelse av midlertidig koronalov for barnevernet og fylkesnemnda

1. Innledning

Norges institusjon for menneskerettigheter (heretter NIM) viser til høringsbrev 21. september 2021 fra Barne- og familiedepartementet om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvensene av utbruddet av covid-19 mv.

NIM vurderer saker som sendes på høring i lys av de rettslige rammer og føringer som følger av myndighetenes menneskerettslige forpliktelser etter Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og andre internasjonale konvensjoner. NIMs oppgave er å uttale seg om forslaget sine menneskerettslige sider. Det er som utgangspunkt ikke NIMs oppgave å uttale seg om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å oppfylle nevnte forpliktelser. NIM uttaler seg imidlertid om hvordan oppfyllelsen av menneskerettighetene kan sikres i praksis gjennom ulike virkemidler, slik som presis og klar lovregulering, som på en god måte reflekterer menneskerettslige krav.

Om menneskerettslige sider knyttet til løsningene i den midlertidige loven, viser vi til våre tidligere høringsinnspill, jf. høringsuttalelse 1. april 2020 om forslag til midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe utbrudd av Covid-19, samt høringsuttalelse 1. februar 2021 om forlengelse av midlertidig koronalov for barnevernet og fylkesnemnda.

2. Om forlengelse

Departementets utgangspunkt er at det må foreligge et tilstrekkelig behov for å innføre eller videreføre midlertidige lover som fraviker de ordinære reglene, og at det må anses som et nødvendig og forholdsmessig tiltak. Dette er vi enig i. Vurderingen av hva som er nødvendig og forholdsmessig er et kjernesporsmål ved inngrep i etablerte rettigheter, og oftest det som kommer på spissen i de menneskerettslige vurderingene av koronatiltak.

Departementet legger til grunn at det er usikkerhetsmomenter knyttet til den videre utviklingen av pandemien, og at reglene derfor bør videreføres av beredskapshensyn,

men uttrykker tvil om dette. Vi har ikke smittevern faglig bakgrunn for å vurdere om reglene bør videreføres. Vi mener imidlertid at høringsnotatet kunne være tydeligere på hvilke momenter som vektlegges i beredskapshensynet. Gitt vaksinasjonsgraden og unntakene fra påleggene i medhold av smittevernloven for vaksinerte, herunder særlig karantene, antar vi at det vil være langt mindre sannsynlighet for at smittevern setter begrensninger for fylkesnemndenes og barnevernets drift.¹ At noen enkeltsaker må utsettes på grunn av at noen av aktørene for eksempel er i isolasjon, karantene eller har forkjølelssymptomer, er også noe en lever med i en normalsituasjon der andre sykdommer kan føre til behov for utsettelse i saksavviklingen. Det samme gjelder situasjoner som kan oppstå knyttet til lovens §§ 5 og 6 om flytting av barn og om tilsyn, der sykdom kan føre til behov som ellers løses innenfor det alminnelige regelverket.

For sammenhengens skyld nevner vi at Justis- og beredskapsdepartementet i høringsnotat av 10. september 2021 om forlengelse av midlertidig lov om innreiserestriksjoner foreslo å ikke videreføre utlendingsloven kapittel 10 a om midlertidige saksbehandlingsregler.² Departementet fremholdt at formålet med reglene er å forhindre at nemndmøter utsettes som følge av pandemien. Sannsynligheten for at et vesentlig antall nemndmøter vil måtte utsettes på grunn av smitte eller smittevernregler, synes nå begrenset. At enkelte møter utsettes, eller i verste fall at alle møter må utsettes i en formodentlig kortere periode, kunne etter departementets heller ikke anses som en svært alvorlig konsekvens. Departementet uttrykte imidlertid at spørsmålet avhengig av smittesituasjon kunne stille seg annerledes før et eventuelt lovforslag skulle fremmes for Stortinget.

Vi antar at de samme hensynene i betydelig utstrekning gjør seg gjeldende ved spørsmål om forlengelse av midlertidige saksbehandlingsregler i ulike domstollslignende forvaltningsorganer som fylkesnemndene og UNE, og i forlengelse av midlertidige prosessregler i domstolene. Ulike løsninger for forskjellige prosessregelverk kan bli stående noe uforklart hvis ikke departementet begrunner det. Dette innspillet er også gitt i vår høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet høring om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket.³

---

¹ Sml. situasjonsbeskrivelsen i Prop. 112 L (2019-2020) punkt 6.3 på s. 16: «Fylkesnemndenes virksomhet har blitt kraftig redusert som følge av myndighetenes karantene- og isolasjonsplikt, tilrådinger om å holde fysisk avstand, begrense reisevirksomhet og om å ta hensyn til særlig risikoutsatte grupper. Smittevernstiltakene gir begrenset kapasitet og utfordringer for fylkesnemndene til å følge de ordinære saksbehandlingsreglene. Et betydelig antall saker har blitt utsatt. Konsekvensene av at saker blir utsatt er alvorlige både for samfunnet som helhet og for rettsikkerheten til barna og til familiene som har saker til behandling i fylkesnemndene. Fjernmøter og fjernavhør har vært et nødvendig tiltak for at sakene kan gjennomføres på en forsvarlig måte og innen rimelig tid.»

² Høring - Forlengelse av midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen, 10. september 2021 (ref. 21/4888) punkt 4.4.

³ Høring – forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv., 17. september 2021 (ref. 21/5117); NIMs høringsuttalelse til høringen, 1. oktober 2021 (ref. 21/156) punkt 2.

Departementet forutsetter for øvrig at det skal gjøres nye vurderinger av smittesituasjonen og smitteverntiltakene og dermed behovet for forlengelse før en eventuell lovproposisjon fremmes for Stortinget. Vi støtter dette.

3. Særlig om vilkårene i loven

Midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 har som formål å tilrettelegge for ivaretagelse av barns rett til hjelp, omsorg og beskyttelse etter barnevernloven og for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19, jf. loven § 1 første ledd første punktum. Videre skal loven legge til rette for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved behandling av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven, jf. loven § 1 andre ledd. Etter lovens § 2 kan det besluttes fjernmøter og fjernavhør når det er «nødvendig og ubetenkelig», og på samme vilkår kan muntlige forhandlinger kombineres med skriftlig behandling i nemnda. Etter § 5 kan barn midlertidig flyttes mellom institusjoner når det er «tvingende nødvendig for å ivareta barnets behov for omsorg og beskyttelse.» Etter § 6 kan tilsyns- og oppfølgingsbesøk erstattes med andre kommunikasjonsformer dersom det er «tvingende nødvendig for å få gjennomført tilsynet».

Departementet har ikke foreslått endringer i de materielle og prosessuelle reglene i loven. Vilråene beskrevet ovenfor gir noen føringer for bruken av de midlertidige reglene, men særlig nødvendighetsvilkåret etter §§ 2 og 3 og vilrået om tvingende nødvendig etter §§ 5 og 6 kan etter omstendighetene tolkes slik at det gir et skjønn som kan åpne for praksis som ikke er forholdsmessig i dagens smittesituasjon. Det gjelder særlig i lys av at det i forarbeidene pekes på både anbefalinger og pålegg som smitteverntiltak som kan komme i veien for normal avvikling og drift.⁴ Departementet kan ved en forlengelse av loven vurdere gi føringer i forarbeidene som strammer inn adgangen til bruk av reglene, for eksempel ved å presisere at vilråene i loven skal forstås slik at reglene bare kan anvendes dersom de berørte er underlagt pålegg om smitteverntiltak, som isolasjon, karantene og avstand. Ved oppfølging av smittevern utover dette, særlig knyttet til anbefalinger fra helsemyndighetene, bør departementet vurdere om det er noen grunn til å stille covid-19 i en særstilling sammenlignet med andre smittsomme sykdommer. Etter vårt syn bør departementet vurdere hvilken betydning det skal ha hvorvidt covid-19 utgjør en allmenfarlig smittsom sykdom etter definisjonen i smittevernloven § 1-3, jf. § 1-4. Vi stiller også spørsmål om hvorvidt det er nødvendig å videreføre alle lovens regler. Særlig mener vi at hjemmelen etter § 5, som etter vårt syn er nokså inngripende, vurderes særskilt.

---

⁴ Se f.eks Prop. 112 L (2019-2020) s. 16: «Samtidig må fylkesnemndene forholde seg til pålegg og anbefalingen fra helsemyndighetene, som kan endre seg raskt.» (vår utheving).

NIM bidrar gjerne til avklaringer eller utdyping om ønskelig.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad

Direktør

Kirsten Kolstad Kvalø

Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.